

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ו
בסימן תרבות ואמנות
בין אדם לאמונתו, לעמו וליצירתו

הפעלה 13 – כשעין טובה פוגשת ב...

חמ"ד של חופש – בין אדם לחברו

רציונאל:

"אמר בן עזאי: ...אין אדם נוגע במוכן לחברו ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלוא נימה" (יומא דף ל"ח, סוף ע"א תחילת ע"ב). אחד מפלאי בריאת האדם הוא שכל אחת ואחת משערות ראשינו (נימה) ניזונה משורש אחר. לא תיתכן מציאות ששתי שערות ינקו משורש אחד. חז"ל ראו בתופעה פלאית זו רמז לדרך הנהגת ה' את עולמו - "אין אדם נוגע במוכן לחברו", לכל אדם יש את השורש שממנו הוא יונק.

הבסיס של עין טובה הוא אמונה שלמה שאין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו כמלוא נימה. הכרה זו משחררת את האדם מקנאה ומאפשרת לו להתמקד במוכן לו. אחד מהסימנים לעין טובה הוא הרצון הכן הטמון בנו להתפלל על הכלל ועל הפרט ולנסות להיטיב לזולת. אדם בעל עין טובה ישמח בטובתו של האחר, יעודד ויתמוך. אדם בעל עין טובה ישמח לתת משלו לזולת בחומר וברוח. בהפעלה זו נתרגל עם התלמידים התבוננות בעין טובה באמצעות משחק זיכרון. דרך המשחק ילמדו התלמידים מהם הסימנים לעין טובה ובע"ה יתנהגו בהתאם.

המטרות

- התלמידים יתרגלו התבוננות בעין טובה.
- התלמידים יפנימו כי מידת "עין טובה" צריכה להיות מידה מרכזית בחיינו וללוות אותנו בכל רגע ורגע.
- התלמידים יבינו כי התבוננות בעין טובה היא תנאי לחיים טובים ושלוים.

ההכנות הנדרשות

- יש לצלם את כרטיסי המשחק "כשעין טובה פוגשת..." כמספר הקבוצות בכיתה.
- יש להביא זוג עיניים זזות לכל תלמיד.
- יש להביא מקל של רופא לכל תלמיד.
- יש להביא דבק, טושים וצבעים.

1. הפעלה: סיפורי אירועים

איך תרגישו אם:

איך תרגיש 1:

נניח שמתקיימת בבית הספר תחרות החנוכייה היפה. חבר פנה אליך וביקש שתעזור לו. נתת לו רעיון וגם עזרת לו לבנות את החנוכייה לתערוכה. בסוף הוא זכה במקום הראשון. איך תרגיש?

איך תרגיש 2:

נניח שאתה תלמיד חרוץ ושקדן, מאזין בקשב רב לדברי המורה לתורה ומצטיין בלימודיך.

לפני הבחינה פנה אליך המורה לתורה וביקש ממך ללמוד עם דני, תלמיד חלש בלימודים ולא מרוכז. אתה מסכים בשמחה כי אתה אוהב לעזור.
אתה לומד עם דני ומתאמץ להסביר לו את החומר הנלמד.
כשהחזירו מבחנים התברר לך שדני קיבל ציון גבוה משלך ב-15 נקודות (אתה שכחת לענות על חלק ב' של שאלה).
איך תרגיש?

- נאזין לתשובות התלמידים (חשוב לתת מקום גם לרגשות טבעיים של אכזבה דווקא על רקע הצלחת החבר).
- נספר או נקרא אירוע נוסף:

איך תרגיש 3:

את נמצאת ביום הולדת של חברתך הטובה ונהנית מאוד. כשפתחו את המתנות הבחנת שחברתך קיבלה מתנות יקרות ומיוחדות. כאשר לך עשו מסיבת יום הולדת לא קיבלת כאלה מתנות "שוות".
איך תרגישי?

- נאזין לתשובות התלמידים (חשוב לתת מקום גם לרגשות טבעיים של קנאה).
- נאמר: כשמישהו אחר מצליח יותר מאיתנו או כשיש לו דברים שאין לנו זה גורם לנו לקנא. כשאנו מקנאים אנחנו עצובים ומרגישים לא טוב, כאילו נצבט לנו משהו בלב.
- נעלה דוגמאות נוספות שעלולות ליצור קנאה: כשמישהו עונה תשובה יפה בכיתה והמורה מתפעלת ממנו, כשמישהו מצייר / מנגן / כותב יפה, כשמישהו לבושה יפה או כשיש לה חפץ מיוחד.
- נשאל: איזו מידה אנחנו צריכים כדי להתגבר על ההרגשות הקשות? (עין טובה).
- נאמר: אנו מבני בניו של אברהם אבינו ולכן אנו צריכים להתאמן בהתבוננות בעין טובה.
- נאמר: הידעתם? שערות הראש מרובות מאוד ואי אפשר לספור אותן, אולם אין שתי שערות שיוצאות משורש אחד. לכל שיערה ברא הקב"ה שורש שממנו היא מקבלת את הכוח שלה לגדול, ואין אף שיערה ש"גונבת" לחברתה את המקום.
- נשאל: מה התופעה יכולה ללמד אותנו?
- נספר כי חכמים התבוננו בשיערה (הנקראת בלשון חז"ל "נימה") ולמדו שכמו שהשערות אינן מקנאות זו בזו מפני שלכל אחת יש שורש משלה - כך צריכים להיות בני האדם. לכל אדם קבע ה' את מקומו ומה יהיה לו, ולכן גם אנו איננו צריכים לריב ולקנא באחרים.

2. משחק

- נאמר: כדי שנהיה בעלי עין טובה אנו צריכים להתאמן כל הזמן. כיצד מתאמנים?
- נדגים התבוננות בעין טובה לגבי האירועים שבפתיחה:
 - כשעין טובה פוגשת תלמיד שזכה בתחרות היא שמחה בשמחתו.
 - כשעין טובה פוגשת תלמיד שהצליח במבחן היא שמחה בשבילו ומאחלת לו המשך הצלחה.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ו
בסימן תרבות ואמנות
בין אדם לאמונתו, לעמו וליצירתו

- כשעין טובה פוגשת ילדה שקיבלה מתנות יפות ליום ההולדת היא שמחה בשמחתה ומאחלת לה מזל טוב מכל הלב.
- נסביר שכשמחים בהצלחת החבר ומתבוננים בו בעין טובה - מרגישים בלב שמחה.
- נתחלק לקבוצות. נחלק לכל קבוצה ערכת משחק "כשעין טובה פוגשת..." (נספח 1).
- נסביר את המשחק:
 - בשלב ראשון על הקבוצות להתאים זוגות, לכל כרטיס את הזוג התואם (אפשר לערוך תחרות בין הקבוצות ולהתאמן בהתבוננות בעין טובה בקבוצה המנצחת).
 - בשלב השני נשחק משחק זיכרון: נערבב את הכרטיסים ונניח אותם כשהכיתוב כלפי מטה. כל תלמיד בתורו ירים שני כרטיסים וינסה להתאים ביניהם. המנצח - התלמיד שצבר את מירב הזוגות (גם כאן אפשר לתרגל התבוננות בעין טובה בתלמיד המנצח).

3. סיפור

- נספר בלשונונו או נקרא את הסיפור הבא:

הסיפור הבא קרה לפני כמאה שנה בירושלים.
ליל הסדר קרב ובא וההתרגשות רבה. בביתה של גברת לוי מתחילים מיד אחרי פורים בניקיון ובמירוק הבית, להניס את החמץ מכל פינה "בל יראה ובל ימצא".
השנה ההתרגשות רבה במיוחד. בתה של גברת לוי נישאה (התחתנה) עם אברך חשוב ותלמיד חכם, והם יבואו לחוג את הסדר יחד עם כל בני המשפחה.
התבשילים בושלו בהידור רב. מצות ויין הוגשו לשולחן ואווירת חג הורגשה באוויר.
הדבר קרה בזמן "שולחן עורך", זמן הסעודה. כשגברת לוי הביאה לשולחן מרק נשמעה לפתע צווחה. כל המסובים הפנו מבטם לחתן הצעיר שאחז ביד רועדת בכף המרק. אולי המרק מלוח או חריף? חשבה גברת לוי בבהלה ושאלה: "מה קרה?"
החתן האדים, הצביע על המרק שבצלחתו וצעק: "חיטה, חיטה! גרגירי חיטה בתוך המרק! חמץ בפסח!" הוא קם מהשולחן ואמר: "לא אשאר בבית הזה, לא מקפידים כאן על כשרות!" ויצא בכעס.
הרבנית נבוכה. אכן גרגירי חיטה במרק. כיצד קרה הדבר?
בתה הכלה ישרה נכלמת ומבושת. עד מהרה התאספו השכנים וניסו להרגיע את הרוחות ולפייס את החתן. מישהו הציע לגשת לרבה של ירושלים, הרב שמואל סלנט, וכך עשו.
הרב ביקש מהחתן להיכנס לחדר והורה לו להסיר את השטריימל (כובע שמסביבו פרווה).
החתן התבונן בכובעו והחוויר. בתוך הכובע היו חיטים. אמר הרב: "זה המנהג שלכם, לזרוק חיטים על החתן בזמן שהוא מובא לחופה, הלוא כן? החמץ היה בדך ולא בבית המשפחה!"
החתן חזר בעיניים מושפלות ובראש מורכן וביקש את סליחתם של בני המשפחה.

- נשאל:

- איזו תכונה הייתה חסרה לחתן? (עין טובה. להתבונן במשפחה בעין טובה ומתוך כך ללמד עליהם זכות).

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ו
בסימן תרבות ואמנות
בין אדם לאמונתו, לעמו וליצירתו

- מה היה קורה אילו החתן היה בעל עין טובה, כיצד היה נוהג? (הייתה נמנעת מריבה מבישה).
- החתן הצטער על מעשיו. מהו מוסר ההשכל שלמד? (אם היה מתבונן בעין טובה היה מונע מריבה).
- הרב אמר לחתן: "החמץ היה בדך". למה התכוון? האם יש משמעות נוספת לדברי הרב? (הרב התכוון שה"חמץ", הדבר הלא טוב - היה בחתן ולא במשפחת לוי. כיוון שלא היה בעל עין טובה - השליך את הקלקול על אחרים, לא בדק את עצמו ולא דן אותם לכף זכות).
- נבקש להשלים את ההיגד: "כשעין טובה פוגשת בליל הסדר חיטה בתוך צלחת מרק היא אומרת..." (צריך לברר בעדינות ובלי לפגוע מהיכן הגיעה החיטה לצלחת / ודאי הקפידה גברת לוי על כל ההלכות וניקתה את החמץ מהבית, לא ייתכן שהשתמשה בחיטה בפסח / אולי החיטה הגיעה ממקום אחר?).
- נסכם ונאמר: "התבוננות בעין טובה עוזרת לנו לדון לכף זכות וממלא ירבו השלום והשלווה בין בני האדם".
- נבקש מהתלמידים לתת דוגמאות מחיי היומיום לכך שהתבוננות בעין טובה מונעת מריבות ומוסיפה שלום (תשובה לדוגמה: רינת תפסה לי את המקום בחדר הצפייה. בהתחלה כעסתי, חשבתי שרצתה להציק לי... כמעט שצעקתי עליה אבל אז התגברתי, התבוננתי בה בעין טובה ודנתי אותה לכף זכות. חשבתי בליבי: "אולי היא לא שמה לב ולא יושבה במקומי בכוונה רעה". ניגשתי בנחת וביקשתי ממנה לקום. היא הסכימה והסיפור נגמר בשלום).

סיכום:

- נחלק לכל תלמיד זוג עיניים זזות.
- נסביר כי תפקיד העיניים הזזות הוא להזכיר לנו להתבונן בעין טובה.
- נחלק לכל תלמיד מקל של רופא ונבקש להדביק את העיניים, לצייר פרצוף ולקשט.
- נציע להסתובב עם המקל בכיס ובכל פעם שנרגיש הרגשה של קנאה ועצב נזכור את העיניים הטובות שיש לנו ונשמח בהצלחת החבר.

היא חברת
אותו שיגדל
ויצליח בלמודים

כשעין טובה
פוגשת ילד
שהולך לבית
הספר

היא שמחה
ואוחרת שהציור
יפה מאד

כשעין טובה
פוגשת חבר
שצייר ציור יפה

היא נהנית
לעזור לה בלמודים
ושמחה
בהצלחתה

כשעין טובה
רואה ילדה
שצריכה עזרה
בלמודים

היא אוחרת
"תתחדשי,
את נראית נפלא"

כשעין טובה
פוגשת בילדה
שקנתה בגד חדש

היא שמחה בשבילו
ומאחלת לו
שימשיך ללמוד יפה

כשעין טובה
פוגשת חבר
שהצליח במבחן

היא שמחה בשבילו
ומשבחת
את המשחק

כשעין טובה
הולכת לבקר חבר
ורואה שיש לו
משחק חדש

היא חברת
את החברה
שתמשיך לענות
תשובות יפות

כשעין טובה
מאדינה לחברה
שעונה תשובה
נכונה בפתה

היא אומרת לו
"כל הכבוד,
אתה אלוף"

כשעין טובה
פוגשת ילד
שנצח במשחק
כדורגל